

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marek Dobrowolski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Elżbieta Karska

SSN Mirosław Sadowski

w sprawie ze skargi H. spółka z o.o. w S.

na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki
w postępowaniu przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie
o sygn. akt V AGa 284/22,

z udziałem Skarbu Państwa - Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw
Publicznych w dniu 7 listopada 2023 r.,

- 1. stwierdza, że przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach w sprawie o sygn. V AGa 284/22 nastąpiła przewlekłość postępowania;**
- 2. zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie terminu posiedzenia w sprawie o sygn. V AGa 284/22, w terminie trzech miesięcy od daty zwrotu akt;**
- 3. przyznaje H. spółka z o.o. w S. od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach sumę pieniężną w wysokości 2000 (dwa tysiące) zł;**
- 4. zasądza od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz H. spółka z o.o. w S. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania;**
- 5. nakazuje zwrócić ze Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach na rzecz H. spółka z o.o. w S. kwotę 200 (dwieście) zł uiszczoną tytułem opłaty od skargi;**

6. oddała skargę w pozostałym zakresie.**UZASADNIENIE**

Do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 18 sierpnia 2023 r. wpłynęła, sporządzona przez pełnomocnika procesowego w imieniu Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością H. z siedzibą w S. (dalej: „Skarżąca”), skarga na przewlekłość w postępowaniu sądowym toczącym się przed tym Sądem pod sygn. V AGa 284/22. Skarżąca wniosła o stwierdzenie, że w powyżej wskazanym postępowaniu apelacyjnym doszło do przewlekłości. Domagała się również zlecenia Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach niezwłocznego wyznaczenia terminu rozprawy, celem rozstrzygnięcia kończącego, a także przyznanie od Skarbu Państwa na rzecz Skarżącej kwoty 15 000,00 zł oraz zasądzenie od Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Katowicach, na rzecz Skarżącej kosztów tego postępowania.

Uzasadniając skargę, Skarżąca podniosła, że wyrokiem z 31 stycznia 2022 r. Sąd Okręgowy w Katowicach, zasądził od pozwanej M. spółki z.o.o. w S. na rzecz Skarżącej kwoty: 11 778,42 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 1 października 2018 r. do dnia zapłaty; 56 795,89 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 4 października 2018 r. do dnia zapłaty; 12 561,61 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie w transakcjach handlowych od dnia 20 października 2018 r. do dnia zapłaty, a nadto obciążył pozwaną kosztami procesu jako stronę przegrywającą. Z powyższym wyrokiem nie zgodziła się pozwana – wywołując apelację, która wraz z aktami została zarejestrowana w dniu 13 czerwca 2022 r. Odpis apelacji wysłano skarżącej 4 lipca 2022 r., a odpowiedź na apelację – Sąd Apelacyjny otrzymał w dniu 26 lipca 2022 r.

Skarżąca stwierdza, iż od tamtego czasu – nie dokonano żadnych czynności w sprawie, ukierunkowanych na jej rozpoznanie. W jej ocenie Sąd Apelacyjny dopuścił się bezczynności w sprawie, co uzasadnia złożenie niniejszej Skargi. Ponadto, mając na uwadze wysokość wartości przedmiotu sporu, a także postępującą inflację, skutkującą spadkiem parytetu nabywczego pieniądza,

Skarżąca uznaje za zasadne żądanie przyznania jej od Skarbu Państwa kwoty 15 000,00 zł.

Skarb Państwa – Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach w odpowiedzi na skargę z 28 września 2023 r. wniósł o jej oddalenie.

W uzasadnieniu Prezes Sądu Apelacyjnego w Katowicach wskazał, że wpływ apelacji do Sądu Apelacyjnego odnotowano 23 czerwca 2022 r. Sąd podejmował w tej sprawie czynności mające na celu nadanie biegu apelacji przez doręczenie jej odpisu. Odpowiedź na apelację wniesiona została 26 lipca 2022 r. Obecnie sprawa oczekuje na wyznaczenie posiedzenia, na którym rozpoznana zostanie apelacja. Następnie wyjaśnił, że zwłoka w rozpoznaniu przedmiotowego postępowania apelacyjnego nie wynika z zaniedbań i opieszałości sędziego referenta, lecz jest wyłącznie rezultatem trudnych warunków kadrowych i znacznego obciążenia sędziów tego Sądu. Jednocześnie wskazał, że poza wyjątkami wskazanymi w przepisach szczególnych, sprawy apelacyjne podlegają rozpoznaniu według kolejności wpływu, do czego zobowiązuje § 79 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z treścią art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (tekst jedn. Dz.U. 2018, poz. 75 ze zm., dalej: „ustawa o skardze na przewlekłość”), strona może wnieść skargę o stwierdzenie, że w postępowaniu, którego skarga dotyczy, nastąpiło naruszenie jej prawa do rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki, jeżeli postępowanie zmierzające do wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie trwa dłużej niż to konieczne dla wyjaśnienia istotnych okoliczności faktycznych i prawnych albo dłużej niż to konieczne do załatwienia sprawy egzekucyjnej lub innej dotyczącej wykonania orzeczenia sądowego.

Ustawodawca w ustawie o skardze na przewlekłość nie określił wyraźnie, jaki okres oczekiwania na rozpoznanie sprawy należy uznać za nieuzasadnioną

zwłokę. Niemniej w orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że przewlekłość jest pojęciem odnoszącym się do konkretnego zdarzenia, które po wnikliwej analizie należałoby uznać za nadmiernie rozciągnięte w czasie i niezasadnie przedłużające się (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

Podnosi się przy tym, że ocena, czy w konkretnej sprawie doszło do przewlekłości postępowania, nie powinna ograniczać się wyłącznie do upływu czasu i subiektywnych odczuć skarżącego, lecz powinna być wypadkową czynników obiektywnych oraz czasu niezbędnego do podejmowania działań zgodnych z obowiązującymi przepisami, przewidującymi zachowanie określonych procedur (zob. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z 11 maja 2005 r., II S 26/05).

Oceniając czy w danej sprawie mamy do czynienia z przewlekłością postępowania należy zatem brać pod uwagę kryteria określone w art. 2 ust. 2 tej ustawy, zgodnie z którymi dla stwierdzenia, czy w sprawie doszło do przewlekłości postępowania, należy w szczególności ocenić terminowość i prawidłowość czynności podjętych przez sąd w celu wydania rozstrzygnięcia kończącego postępowanie w sprawie, a także uwzględnić łączny dotychczasowy czas postępowania, od jego wszczęcia do chwili rozpoznania skargi, charakter sprawy, stopień faktycznej i prawnej jej zawichości, znaczenie dla strony, która wniosła skargę, rozstrzygniętych w niej zagadnień oraz zachowanie się stron, a w szczególności strony, która zarzuciła przewlekłość postępowania.

Podobnie przesłanki stwierdzenia przewlekłości postępowania określa Europejski Trybunał Praw Człowieka (dalej: „ETPC”), wskazując, że przy ocenie, czy przewlekłość postępowania jest nieuzasadniona, powinna następować w świetle szczególnych warunków sprawy i przy uwzględnieniu takich kryteriów, jak skomplikowanie (stopień złożoności) sprawy, zachowanie stron i organów prowadzących sprawę oraz znaczenia materii objętej skargą (zob. wyroki ETPC z: 21 września 2000 r., skarga nr 33082/96, w sprawie Wojnowicz przeciwko Polsce; 4 kwietnia 2000 r., skarga nr 38670/97, w sprawie Dewicka przeciwko Polsce; 26 października 2000 r., skarga nr 25693/94, w sprawie Sobczyk przeciwko Polsce; 26 lipca 2001 r., skarga nr 29691/96, w sprawie Jedamski przeciwko Polsce;

14 stycznia 2003 r., skarga nr 39505/98, w sprawie W.M. przeciwko Polsce; zob. też M.A. Nowicki, *Europejski Trybunał Praw Człowieka – orzecznictwo, Tom I – Prawo do rzetelnego procesu sądowego*, Kraków 2001, s. 46 i n. oraz powołane tam orzecznictwo tego Trybunału).

Powyższe oznacza, że standard ochrony prawa do rozpatrzenia sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki ma charakter zindywidualizowany (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 11 lipca 2019 r., I NSP 48/19; 6 maja 2020 r., I NSP 34/20; 10 listopada 2020 r., I NSP 142/20; 28 września 2021 r., I NSP 145/21; 14 września 2022 r., I NSP 251/22). Co do zasady więc przewlekłość jest pojęciem względnym i zawsze musi być odnoszona do konkretnych realiów sprawy i przyjętego trybu postępowania. Należy także nadmienić, że jedynie nadmierne odstępstwa od czasu koniecznego do wykonania określonych czynności sądowych, prac i procedur mogą być uznawane za tworzące stan nieuzasadnionej zwłoki (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z: 13 lipca 2017 r., III SPP 33/17; 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

Poddając analizie przebieg postępowania apelacyjnego o sygn. V AGa 284/22, należy stwierdzić, że podniesiony w skardze zarzut przewlekłości tego postępowania sądowego jest uzasadniony. Z badania przedmiotowej sprawy wynika, że akta sprawy wraz z apelacją pozwanej, wpłynęły do Sądu Apelacyjnego w Katowicach 23 czerwca 2022 r. Tego samego dnia wskazana sprawa została zarejestrowana pod sygn. V AGa 284/22, natomiast odpowiedź na apelację została wniesiona 26 lipca 2022 r. Obecnie sprawa oczekuje na wyznaczenie posiedzenia, na którym rozpoznana zostanie apelacja.

Powyższa sekwencja zdarzeń przemawia za uznaniem, że w spornym postępowaniu apelacyjnym o sygn. V AGa 284/22 nie dochowano wynikających z wyżej powołanego orzecznictwa standardów rozpoznania sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki. Oceny tej nie zmienia fakt, że sprawa objęta skargą na przewlekłość nie ma charakteru sprawy pilnej w rozumieniu § 2 pkt 5 Regulaminu urzędowania sądów powszechnych. Niewątpliwie bowiem, mając na uwadze, że od momentu wpływu akt tej sprawy wraz z apelacjami do Sądu Apelacyjnego w Katowicach (co nastąpiło 23 czerwca 2022 r.) do chwili wniesienia rozpoznawanej skargi na przewlekłość postępowania, co miało miejsce

18 sierpnia 2023 r., upłynęło już prawie 14 miesięcy, do chwili obecnej nie został zaś wyznaczony termin rozprawy apelacyjnej, a jedyne czynności podjęte w tym okresie przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach polegały wyłącznie na przeprowadzeniu kontroli formalnej wniesionych apelacji i nadaniu im biegu, istnieją podstawy do stwierdzenia, że sporne postępowanie apelacyjne toczy się dłużej, niż to jest konieczne dla prawidłowego wyjaśnienia wszystkich okoliczności faktycznych i prawnych niezbędnych do rozstrzygnięcia tej sprawy.

Sąd Najwyższy nie dopatrył się przy tym w omawianym przypadku przesłanek, które mogłyby usprawiedliwić trwającą obecnie już wiele miesięcy zwłokę w wyznaczeniu pierwszej rozprawy apelacyjnej w sprawie o sygn. V AGa 284/22.

Należy wyraźnie podkreślić, że wskazywane przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w Katowicach przyczyny długiego oczekiwania na wyznaczenie terminu rozprawy apelacyjnej, odnoszące się do znacznego i stale rosnącego wpływu spraw oraz niewystarczającej obsady sędziów, nie uzasadniają zaistniałej zwłoki w rozpoznaniu spornego postępowania apelacyjnego.

Nie budzi wątpliwości, że przewlekłość postępowania jest kategorią obiektywną, a obowiązkiem państwa jest zagwarantowanie, by sprawy osób podległych jego jurysdykcji toczyły się bez zbędnej zwłoki (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 6 stycznia 2006 r., III SPP 154/05). Obowiązkiem Państwa jest zatem zapewnienie takiego sposobu funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości, aby rozstrzygnięcie sprawy nie trwało dłużej niż to jest konieczne (por. postanowienia Sądu Najwyższego z: 21 marca 2006 r., III SPP 13/06; 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21).

W postanowieniu z 21 kwietnia 2021 r., I NSP 20/21, Sąd Najwyższy trafnie przy tym podkreślił, że dla strony czy też uczestnika postępowania nie ma znaczenia, gdzie tkwi źródło przewlekłości postępowania: czy w zaniedbaniach i opieszałości sądu, przepracowaniu czy objętości referatu sędziego, czy też w państwie, które nie przyjęło odpowiednich rozwiązań w celu zapobieżenia systemowej przewlekłości postępowań. Zła organizacja wymiaru sprawiedliwości, brak odpowiedniego budżetu czy też zbyt duża ilość spraw przypadająca na jednego sędziego nie powinny obciążać

uczestników postępowania. Prawem strony każdego postępowania jest bowiem zgodnie z art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, aby odbyło się ono w rozsądnym terminie (zob. M. Mrowicki, *Przewlekłość postępowania i jej systemowy charakter w Polsce. Glosa do wyroku ETPC z 7 lipca 2015 r.*, nr: 72287/10, 13927/11 i 46187/11, LEX/el. 2016, s. 7).

W realiach analizowanej sprawy, stosownie do art. 12 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość, istniały zatem podstawy do stwierdzenia przewlekłości postępowania prowadzonego przed Sądem Apelacyjnym w Katowicach pod sygn. V AGa 284/22.

Uwzględniając skargę, Sąd Najwyższy w punkcie 2. sentencji postanowienia, na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zobowiązał jednocześnie Sąd Apelacyjny w Katowicach do wyznaczenia rozprawy apelacyjnej w terminie trzech miesięcy od dnia rozpoznania skargi.

Skarga na przewlekłość postępowania i związana z nią możliwość przyznania Skarżącej, na jej żądanie, od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 2000 - 20 000 zł, w znacznej mierze służy wymuszeniu na państwie takiej organizacji wymiaru sprawiedliwości, która umożliwi rozpoznanie sprawy bez nieuzasadnionej zwłoki (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 17 grudnia 2013 r., III SPP 242/13). Obok swoistej sankcji dla państwa, za niewłaściwe zorganizowanie wymiaru sprawiedliwości, suma pieniężna, o której jest mowa w art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, pełni funkcję rekompensaty dla strony za doznaną szkodę niematerialną, będącą wynikiem przewlekłości. Nie jest to więc odszkodowanie za poniesione straty i utracone korzyści (art. 361 § 2 k.c.) lub zadośćuczynienie pieniężne za doznaną krzywdę w rozumieniu art. 445 k.c. Ustawodawca wprowadza przy tym zasadę, iż strona, której skargę uwzględniono, może w odrębnym postępowaniu dochodzić naprawienia szkody ze stwierdzonej przewlekłości (art. 15 ust. 1 ustawy o skardze na przewlekłość).

Konsekwentnie sumę, o której jest mowa w ustawie o skardze na przewlekłość, uznać należy za wstępną (tymczasową) rekompensatę z tytułu doznanej szkody niematerialnej (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z: 8 maja 2013 r., III SPP 51/13; 22 stycznia 2019 r., I NSP 71/18). W przedmiotowej sprawie

skarżąca wniosła o przyznanie od Skarbu Państwa sumy pieniężnej w wysokości 15 000 zł.

Zgodnie z art. 12 ust. 4 ustawy o skardze na przewlekłość, wysokość sumy pieniężnej, o której mowa we wskazanym przepisie, wynosi nie mniej niż 500 zł za każdy rok dotychczasowego trwania postępowania, przy jednoczesnym uwzględnieniu jej wartości minimalnej na poziomie 2000 zł. Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd Najwyższy uznał, że adekwatna jest kwota 2000 zł. Przyznając ją, Sąd Najwyższy oddalił żądanie skargi w pozostałej części.

Z uwagi na stwierdzoną przewlekłość postępowania, a zarazem brak wyznaczenia terminu rozprawy, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 12 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość, zaleca Sądowi Apelacyjnemu w Katowicach wyznaczenie terminu posiedzenia w sprawie V AGa 284/22 w terminie trzech miesięcy od daty zwrotu akt.

O kosztach postępowania skargowego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., art. 398²¹ k.p.c. i art. 8 ust. 2 ustawy o skardze na przewlekłość oraz § 14 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. 2015, poz. 1800 ze zm.).

Na podstawie art. 17 ust. 3 ustawy o skardze na przewlekłość postępowania zwrócono skarżącej opłatę od skargi w wysokości 200 zł.

s.h.

[ms]